ועד כמה עד ארבעין שנין איני והא (א)רבה אורי בשוין: ומכות פרושין וכו': (ב)ת"ר שבעה פרושין הן פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה פרוש שיכמי זה העושה מעשה שכם פרוש נקפי זה המנקיף את רגליו פרוש קיזאי א"ר נחמן בר יצחק זה המקיז דם לכתלים פרוש מדוכיא אמר רבה בר שילא דמשפע כי מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה הא מעליותא היא אלא דאמר מה חובתי תו ואעשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה אמרו ליה אביי ורבא לתנא לא תיתני פרוש מאהבה פרוש מיראה (ג)דאמר רב יהודה אמר רב (א)לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אמר רב נחמן בר יצחק דמטמרא מטמרא ודמגליא מגליא בי דינא רבה ליתפרע מהני דחפו גונדי אמר לה ינאי מלכא לדביתיה אל תתיראי מן הפרושין ולא ממי שאינן פרושין אלא מן הצבועין שדומין לפרושין שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס: **מתני'** (ג)ר"ש אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר הזכות תולה במים המאררין (ד)מדהה אתה את המים בפני כל הנשים השותות ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו שאומרים טמאות הן אלא שתלתה להן זכות (ה)רבי אומר הזכות תולה במים המאררים ואינה יולדת ואינה משבחת (ב)אלא מתנוונה והולכת לסוף היא מתה באותה מיתה (ו)(ג)נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותפדה (ד)ואם משקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותשרף (ה)(ו)ואלו שמנחותיהן נשרפות האומרת

ועד כמה. הוי ראוי להוראה: **והא רבה אורי.** וכל שנותיו אינן אלא מ' כדאמרי' בר"ה (דף יח.) רבה ואביי מדבית עלי קאתו כו': **בשוין.** אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות או שאין זקן ממנו בעיר: **פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדוכיא.** כולהו מפרש להו: **מעשה שכם.** שמלו שלא לשם שמים אף זה מעשיו להנאתו שיכבדוהו בני אדם ולא לשם שמים: **המנקיף רגליו.** מהלך בשפלות עקב בצד גודל ואינו מרים רגליו מן הארץ ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים: **מקיז דם לכתלים.** עושה עצמו כעוצם עיניו שלא יסתכל בנשים ומתוך כך מכה ראשו בכותל והדם יוצא: **דמשפע.** הולך כפוף: **כי מדוכיא.** בוכנא עשוי כמכתשת וראשו כפוף: **פרוש מה חובתי ואעשנה.** למדוני מה עלי לעשות ואעשה: **הא מעליותא היא.** אם אינו בקי באיסורין ודקדוקי מצות ובא ללמוד: **מה חובתי תו ואעשנה.** מה(ב) לעשות עוד ולא עשיתי ומראה עצמו כאילו קיים את הכל: **פרוש מאהבה.** מאהבת שכר המצות (א) ולא לאהבת מצות הבורא: **מיראה.** של עונשין. אלא מה על האדם לעשות מאהבת הש"י כאשר צוונו ה' אלהינו וסוף השכר לבא: **דמטמרא מטמרא כו'.** הנסתרות נסתרות מבני אדם והגלויות גלויות ומ"מ לב"ד הגדול כולם גלויות והוא יפרע מן המתכסים בטליתות ומראין עצמן כפרושין ואינן פרושין: **אל תתיראי מן הפרושין.** שהפרושין היו שונאין אותו לפי שהרג מן החכמים הרבה ונהפך להיות צדוקי כדאמר בקידושין (דף סו.) וכשמת היתה אשתו יראה מהן שלא יעבירו המלוכה מבניה והיתה אומרת לו נבקש מלפניהם עליה ואמר לה אל תתיראי מן הפרושין שצדיקים הן ולא יגמלוך רעה ולא לבניך שלא חטאו להם: **ולא ממי שאינן פרושין.** שהם אוהביי: **אלא מן הצבועים.** כלומר שאין מראיתם כתוכם אלא צבועין מבחוץ ואין תוכן כברם: **שמעשיהם כמעשה זמרי.** שהן רשעים ומבקשים שכר כפנחס אומרים לבריות לכבדן כפנחס. ואיכא דמפרש לה לענין צניעותא: **מתני' הרי היא ככל המנחות.** שנטמאו עד שלא קדשה בכלי: **ותפדה.** ותצא לחולין ומהמעות יקנה אחרת: **ותשרף.** שקדשה קדושת הגוף ואינה יוצאה עוד לחולין: וכל

ועד כמה עד ארבעין שנין. פי' משנה שהתחיל ללמוד עד ארבעים שנה ולא משנה שנולד כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ה:) ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה ש"מ לא קאים איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין וזה היה ממתן תורה עד מ' שנה שאז התחילו ללמוד: **בשוין.** רש"י פי' אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות קשה לר"י מפרק הרואה (ברכות דף סג.) דאמר אביי באתרא דאית גבר תמן לא תיהוי גבר פשיטא לא צריכא דשוין אלמא היכא דשוין אין לו לקפוץ להוראה להכי מסתברא הכא לפרש והא רבה דאורי והוא לא הגיע להוראה שכל ימיו לא היה אלא מ' שנה בשוין הא דאמר שאין לו להורות עד ארבעין שנין היינו כששוה לגדול העיר בחכמה וגדול העיר הגיע להוראה הלכך כיון שיש שם חכם כמותו הגיע להוראה בשנים והוא לא הגיע לשני הוראה אין לו להורות לפניו אבל אם גדול העיר הוא בחכמה אע"ג שלא הגיע לכלל שנים מורה ורבה גדול העיר בחכמה היה אבל ר"י פי' ההוא דפרק הרואה דמיירי באדם שנכנס לעיר שיש שם חכם מורה תמן לא תהוי גבר אפי' בשוין אבל אם הוא קבוע בעיר כמותו ושוה לו בחכמה מותר לו להורות כמו שפי' רש"י ור"ח פי' התם באתר דאית גבר ממונה משתדל בצרכי ציבור לא תקפוץ לתוך שררות אפי' בשוין ולפי' לא מיירי בהוראה: **פרוש** מאהבה פרוש מיראה. בירושל' פרק הרואה עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאם באת לשנוא דע שאתה אוהבו ואין אוהב שונא עשה מיראה שאם באת לבעוט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט: שבעה פרושין הן פרוש שכמי וכו' פרוש מן הנכייה כו' פרוש שכמי טעון מצותיה על כתפיה פרוש נקפי אקיף לי ואני עבד מצוה פרוש קיזאי עבד חדא חובה וחדא מצוה ומקיז חדא בחדא פרוש מן הנכייה מאי דאית לי אנא מנכה ועבד מצות פרוש אדע חובתי ואעשנה הי דא חובתי עבדית דאעביד מצות דכותה פרוש יראה כאיוב פרוש אהבה כאברהם דכתיב (ישעיה מא) זרע אברהם אוהבי אין לך חביב מכולם אלא פרוש אהבה כאברהם: **לעולם** יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה. ואי קשיא הא אמרינן בפ"ק דתענית (דף ז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות ובשלהי פרק היה קורא במסכת ברכות (דף יז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא נראה לתרץ עוסק שלא לשמה כגון מיראת היסורין כי הכא ומאהבת קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שצוהו על כך אלא להנאתו כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט.) במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו והיינו דתנן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכי הא דאמר בפ' עגלה ערופה (לקמן מז.) ואיתא בנזיר פרק מי שאמר הריני נזיר (דף כג:) ובפרק בתרא דהוריות (דף י:) לעולם יעסוק אדם וכו' שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות גם הוא נתכוין להנאתו שהעלה קרבן לשם להשלים חפציו בשכרו ולא לשם שמים וכדאמרי' פ"ק דר"ה (דף ד.) האומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחיה בני ה"ז צדיק גמור אבל ההיא שלא לשמה דתענית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חטאתו פשע שעתה שגגות נעשו לו זדונות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאות לבו כדמפרש התם (ברכות יז.) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ובועט באביו ובאמו וברבו או במי שגדול הימנו שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה(ס): **אלו** שמנחותיהם נשרפות. תימה אמאי לא חשיב נמי מת הוא או שמתה היא דאמרי' בפ"ק (לעיל דף ו:) דנשרפת וליכא למימר דוקא היינו לאחר שקידש הקומץ כדתני' לעיל אבל הכא לא חשיב אלא הנשרפת משקדשה בכלי דה"ה אם משקדשה בכלי דנשרפת ואיידי דקתני סיפא קירב הקומץ דנאכלת נקט רישא קידש הקומץ ורבותא נקט אע"פ דבכר קדוש וקרוב להקרבה טפי מקידשה בכלי אפ"ה נשרפת: (י)**ושבעלה בא עליה בדרך.** תימה לר"י אמאי נשרפת כיון דבדרך בא עליה היינו קודם שתקדוש וכיון דאין המים בודקין אותה כדאמר (כ)ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש בטעות קדוש כדאמרינן גבי ושבאו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לבדוק עומדת ולא ראויה למנחה לא היתה ראויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בראוי להן ונראה דדוקא לגבי שבאו לה עדים שייך למימר הכי משום דמנחה לברר עון וכשיש שם עדים הרי העון מבורר וא"צ בירור אבל הכא שבא עליה בדרך שצריך לברר אע"ג דאין המים בודקין כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתברר העון ולא הוי אלא כמו שנשאו ומתו בה מחורות בלבנה קודם לכן דאין המים בודקין ואפ"ה מנחה שפיר קדוש והאי דלא חשיב במתני' מנחת ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכ"ג מפני שידוע פסול שלהן שאינן נבדקות ואין מביאין אותם לשתות: האומרת

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ג מהל' ת"ת הלכה ה ופ"י מהל' תשובה הלכה ה סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף כ:

לא ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה כ:

לב ג ד ה מיי' שם פ"ד הלכה יד:

◆

מוסף רש"י

עד ארבעין שנין. משנולד (ע"ז יט:). והא רבה אורי. בע"ז שם: והא רבא אורי, וכל ימיו לא היו אלא ארבעים שנה כפ"ק דר"ה (רש"י שם). בשוין. התם בשוין, כשאין בעירו גדול ממנו (שם). הרי היא ככל המנחות. שנטמאו עד שלא קדשו בכלי, ותפדה. ר"ל כדמיה את המנחה (לעיל ו:). ואלו שמנחותיהן נשרפות. מנחות קנאות שלה עשוים האיפה קמח שעורים נשרפות למטה על בית הדשן, שאינן ראויות ליקרב ולא לפדות וליצא לחולין (לעיל ו.).

◆

תוספות שאנץ

בשוין אם שוה לגדול שבעיר בחכמה מותר לו להורות אע"ג דאינו בר מ' שנה והא שאין בעיר זקן הימנו לי"ה. מעשה שכם שמלו שלא לשום שמים אף זה עושה מעשיו להנאתו כדי שיכבדוהו בני אדם ולא לשום שמים לי"ה: המנקיף את רגליו מהלך בשפלות עקב בצד גודל ואינו מניף רגליו מן הארץ ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים. דמשפע כי מדוכיא בוכנא שהיא עשויה כמכתשת וראשו כפוף: פרוש מה חובתי ואעשנה. למדוני מה לעשות ואעשה. פרוש מאהבה ופרוש מיראה וקשה דמשמע דלא הוי למעליותא. ולקמן בס"פ כשם משמע דהוי מעליותא דאמר הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרבא חד אמר אקריון בחלמי וישמחו בך אוהבי שמך וחד אמר אקריון בחלמי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. אמר להו רבא תרוייכו רבנן אתון אלא מר מאהבה ומר מיראה אלמא משמע דמעליותא הוא. וצ"ל דהתם מוקי מאהבה ומיראה הוי והכא ה"פ פרוש מאהבת שכר שמתחרט אם לא תתמלא תאותו ופרוש מיראה כאדם שירא מרבו ודואג לבבו שלא יקפיד עליו אבל פרוש מאהבה שאוהב יוצרו כאשר צוהו ה' אלהיו וסוף השכר לבא וכן מיראת

מסורת הש"ס

א) [בע"ז יט: איתא רבא ע"ש פרש"י], ב) סנהדרין קה: פסחים נ: ערכין טז: לקמן מז. הוריות י: נזיר כג:, ג) לעיל ו. כ:, ד) פי' מחסיך גוונא, ה) [לעיל ו.], ו) שם:, ז) [לעיל ו.], ח) בע"י נוסף: עלי, ט) [ועי' תוספות ברכות יח. ד"ה העושה וכו' ומה שנ"ש בלדון], י) [שייך לדף שלאח"ז], כ) [לקמן כח.],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פרוש וכו' שכר המצות. נ"ב עיין ס"פ כשם דף לא:

◆

גליון הש"ס

גמ' ת"ר שבעה פרושים הן. עיין בירושלמי פ"ט דברכות עלה דמתני' חייב אדם לברך על הרעה:

◆

תוס' שאנץ (המשך)

יוצרו הרי מעליותא ביותר עוד יש פרוש מאהבה ומיראה דהוי מעליא כגון נותן צדקה בשביל שיחיו בניו ובנותיו ואינו מתחרט כשלא באו תאותו והיינו פרוש מאהבה ופרוש מיראת ענשין שלא יהיו בניו ובנותיו וגם כ"כ הרי מעליותא כיון שאינו מתחרט ופירושא דהכא מאהבה ומיראה מיירי כשמתחרטין אם לא תמלא תאוותו דהשתא הוי תרתי גוונא דמאהבה ומיראה למעליותא זה למעלה מזה כדפי' והשלישי דהכא אינו טוב אבל מכל מקום יעסוק כו'. והא דאמר בירושלמי פירושא פרוש מאהבה כאברהם פרוש מיראה כאיוב צ"ל דחולק על תלמוד שלנו אך ק' מההיא דאמר בפ' החולץ מפני מה גרים מעונים בזמן הזה ר' יוסי אומר לפי שאינן עושין מאהבת המקום אלא מיראת ענשין ולא היו חוששין לעשות אם לא דוראגים מן הענשין כי ביותר קשה להם להכנס בעול המצות א) ולפי הרי גריעותא כיון דאין מקבלין עליהן עול מלכות שמים מאהבה ועל ידי יסורין באין עליהן: לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה פי' כדפי' בפ' מקום שנהגו: א"ל ינאי מלכא לדביתהו אל תתיראי מן הפרושין פי' שהיתה אשתו יראה מן הפרושין ב) שלא יגמלו עליך רעה ולא לבניך שלא חטאו להם ולא ממי שאינן פרושין לפי שהן אוהבי אלא מן הצבועין כלומר שאין מראיתם כתוכם אלא צבועין מבחוץ ואיה דפרשי לענין

א) אולי צ"ל דמ"מ הוי גריעותא.

ב) ואולי צ"ל שלא חטאו להם שלא יגמלוך רעה.